

Recensie: Socrates****1/2

Arenberg Antwerpen
woensdag 29 november 2017

foto © Bart Grietens

Recensie:

Voor de allerlaatste keer kroop Bruno Vanden Broecke in de huid van Socrates in de Arenberg. Een naar eigen zeggen associatieve, meanderende, niet altijd coherente monoloog bracht ie waarbij hij vooral aantoonde geen retorische trucs – "een beetje naïef misschien" - te moeten bovenhalen om aan te tonen dat ie gelijk had. Met zijn betoog waarom het onrechtvaardig was dat ie ter dood was veroordeeld door een meerderheid van Atheners wist ie alvast een volle Arenberg, onversterkt, aan zijn lippen te houden. Ook al omdat ie bij de start al meteen in de rol van de underdog, het slachtoffer, kroop en bleek blij te zijn dat zo veel mensen naar hem kwamen luisteren "ondanks zijn reputatie". Socrates ging over waarheid, waarachtigheid, de sterfelijke mens, over rechtvaardigheid, onrechtvaardigheid en de gevaren die in een democratie de kop op steken.

"De dood is te voorzien. Ik ben een mens en dus ben ik sterfelijk. Het is alleen maar een kwestie van tijd", stak Bruno - die tijdens de voorstelling iets te vaak zijn bril kuiste – van wal waarbij hij op de scène toonde dat ie een glas water rechts en een beker gif links had klaarstaan. "Ik mag me niet vergissen." zo grapte ie wanneer ie voor het eerst wat water wou drinken. Socrates is dus niet alleen een filosofische monoloog, er zit bij momenten ook fijne humor in en het is geen monoloog an sich. De acteur vraagt aan het publiek nadat ie een stelling geponeerd heeft: "Wat vindt u ervan?" waarna ie doodleuk meer reactie verkrijgt als ie "Ik weet dat het een monoloog is maar je mag ook wat doen." stelt. Andere leuke momenten waren wanneer Vanden Broecke als Socrates in de ik-persoon stelde: "Ik ben 70 jaar. Dat zou je toch echt niet zeggen?" Of wanneer ie het had over waarheid en waarachtigheid: "Waarheid is iets wat waar is. Waarachtigheid lijkt op de waarheid. Het kan ook zijn dat ik 'doe alsof' maar daar gaan we vanavond niet verder op in." terwijl ie al de hele tijd Socrates aan het spelen was en dus deed alsof wat inherent is aan het theatervak. Of wanneer ie het had over 'dramatische – (pauzeert even) pauzes' die impact hebben tijdens een betoog. En toen ie applaus kreeg, stelde ie zich de vraag: "Wie heeft dat uitgevonden? We zijn toch geen pinguïns?"

"Had ik me anders moeten verdedigen tegenover 600 man?" vraagt Socrates zich af, waarbij hij de emotionele kaart had kunnen trekken door twee van zijn kinderen, kleuters nog, onder andere op te voeren. Hij had ook een ontsnapingsplan uit kunnen proberen. Socrates koos daar niet voor, maar wel voor de redelijkheid. Met argumenten probeerde hij de beschuldigingen die hem ten laste werden gelegd te weerleggen. De eerste was dat ie de jeugd zou bederven, de tweede dat ie nieuwe goden heeft uitgeroepen. Socrates' aanklagers wisten zo'n beeld te scheppen over hem dat ie het op den duur zelf ook begon te geloven. Vanden Broecke schilderde Socrates dus af als een slachtoffer van bewust gecreëerde perceptie, negatieve stemmingmakerij en roddels: "Hoe groter de leugen, hoe meer mensen erin gaan geloven. Ik wou dat mensen zich niet zo lieten bespelen." aldus de acteur en nog: "Het komt erop neer zo gewiekst mogelijk iemand overtuigen van zijn gelijk. Hoe iets lijkt, is belangrijker geworden dan hoe iets is."

Twee roddels werden over hem verspreid. Enerzijds dat ie een natuurfilosoof zou zijn wat volgens hem niet klopt omdat hij de natuur veel te moeilijk om vatten vindt. Hij richt zich dan ook tot de mens. De tweede roddel die hij over zich heen kreeg was dat ie recht praatte wat krom was. Dat spreekt ie tegen omdat ie volgens hem geen

sofist was, mensen niets geleerd heeft en hij vaststelt dat het begrip 'krom' of 'recht' gewoon vastgelegd is op basis van een afspraak wat tevens een fijne woordspeling oplevert: "Wie beslist dat? Een rechter of een kromme?"

Iets wat waarachtig is, is op zich voldoende waar, aldus Socrates. Het brengt Vanden Broecke bij het volgende: "Een pot lijkt op een pot omdat het u geleerd is wat een pot is." aldus de filosoof. "Maar hoe weet u zeker dat het een pot is? Misschien lijkt het enkel op een pot? Om te weten of iets effectief een pot is, moet u de volledige kennis van de potheid doorgronden." Maar het ware heeft geen tastbare vorm. "Als een deel van de waarheid, waar is. Is een potscherf dan nog een pot?" was de centrale vraag van de avond waarbij de acteur vaststelde dat de Arenberg best wel een mondige zaal was met verschillende meningen en waarbij de taalspelletjes als 'potverdorie' en 'de pot is dan kapot' hem om de oren vlogen dat ie zelf even "€" tot hilariteit bij het publiek "€" de draad even kwijtgeraakte.

Toen Vanden Broecke aangekomen was om te vertellen over het Orakel van Delfi, waar ie heerlijk de draak mee stak op zijn rode kruk met drie poten, en dat 'neen' antwoordde op de vraag of er iemand wijzer was dan Socrates, fileerde hij iets later de democratie in de hyperactuele stelling: "U heeft er geen idee van met hoe weinig wijsheid onze wereld geregeerd wordt." en vervolgens aankaarte: "Is dat democratie wanneer iemand opgesloten wordt voor daden die iemand anders gesteld heeft?" om te besluiten: "Democratie dat is de dictatuur van de meerderheid. Het is als een pot die te vaak gebroken is waarvan de scherven steeds opnieuw aan elkaar gelijmd moeten worden. De democratie holt zichzelf uit als ze de ziel van de burgers niet meer verzorgt." aldus Socrates. "Dwazen zijn zeker van zichzelf, enkel wijzen twifelen", stelde de filosoof net als "Als je niet beseft dat je iets mist, mis je niets." en "Er zijn zo veel mensen die niet weten dat ze niet weten omdat ze denken dat ze het weten. Het meest wijs is hij die weet dat hij niet weet."

Wat wij wel weten, is dat 'Bruno Vanden Broecke speelt Socrates' een topvoorstelling is. Een monoloog van het hoogste niveau met een uitmuntende acteur die een moeilijk thema als filosofie erg boeiend wist te brengen zodat, hoewel zijn micro niet werkte, het publiek in de Arenberg van begin tot einde aan zijn lippen hing.

< Bert Hertogs >